

การศึกษาวิเคราะห์เชิงจริยศาสตร์เรื่องการยุติการตั้งครรภ์
ตามหลังการวินิจฉัยก่อนคลอด

A CRITICAL STUDY OF THE ETHICAL ISSUES IN TERMINATION OF
PREGNANCY FOLLOWING PRENATAL DIAGNOSIS

นางสาวสุทธิรักษ์ นภาพันธุ์*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์เชิงจริยศาสตร์เรื่องการยุติการตั้งครรภ์ตามหลังการวินิจฉัยก่อนคลอด” มีวัตถุประสงค์ ๒ ข้อ ได้แก่ ๑. เพื่อศึกษาการยุติการตั้งครรภ์ตามหลังการวินิจฉัยก่อนคลอด ๒. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเชิงจริยศาสตร์กรณียุติการตั้งครรภ์ตามหลังการวินิจฉัยก่อนคลอดโดยใช้ทฤษฎีจริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยม และทฤษฎีกรรมนิยม

ผลการศึกษา พบว่า ในปัจจุบันเทคโนโลยีการตรวจวินิจฉัยก่อนคลอดเป็นการวินิจฉัยโรคทางพันธุกรรมหรือความพิการแต่กำเนิดของทารกในครรภ์ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยหลีกเลี่ยงการมีลูกเป็นโรคโดยเลือกยุติการตั้งครรภ์ การยุติการตั้งครรภ์ตามหลังการวินิจฉัยก่อนคลอดทำให้เกิดปัญหาเชิงจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วยทางสูติศาสตร์ ประเด็นทางจริยธรรมที่สูติแพทย์และบุคลากรทางสาธารณสุขประสบอยู่เป็นเรื่องของความขัดแย้งระหว่างสถานะทางจริยธรรมของทารกและการเคารพการตัดสินใจของมารดา

ทฤษฎีประโยชน์นิยมเห็นว่าการกระทำที่ดีที่ยิ่งใหญ่ที่สุดเป็นสิ่งที่นำความสุขมากที่สุดและเจ็บปวดน้อยที่สุด พวกเขายอมรับการยุติการตั้งครรภ์ว่าเป็นสิ่งควรกระทำในกรณีที่การตั้งครรภ์นั้นก่อให้เกิดอันตรายทั้งด้านร่างกายและจิตใจในสตรีตั้งครรภ์ หรือทารกที่มีความผิดปกติคลอดออกมาทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนอย่างรุนแรง

ตามทฤษฎีจริยศาสตร์กรรมนิยม คานท์เห็นว่า การยุติการตั้งครรภ์ไม่ถูกต้องในทุกสถานการณ์ เพราะเขาเชื่อว่าชีวิตมนุษย์มีค่าอนันต์และควรจะได้รับ ความคุ้มครอง หนึ่งในกฎสากลคือ “ไม่ทำลายชีวิต” การยุติการตั้งครรภ์จะเป็นการกระทำที่ผิดกฎสากลและเป็นการทำลายชีวิตที่มีคุณค่า

คำสำคัญ: ยุติการตั้งครรภ์, การวินิจฉัยก่อนคลอด, จริยศาสตร์

* นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาปรัชญา) คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ปีการศึกษา ๒๕๕๗

Abstract

The research entitled "A Critical Study of the Ethical Issues in the Termination of Pregnancy following Prenatal Diagnosis" consists of 2 objectives as 1) to study the termination of pregnancy following Prenatal diagnosis and 2) to analyze the termination of pregnancy following Prenatal diagnosis of Mind of Ethical theory in Utilitarianism and Deontology.

The results of the research revealed that recent advances in prenatal testing technology have made for a diagnosis of genetic disorders and fetal anomaly. Most of the time termination of pregnancy is accepted for a proven fetal disease and agreement terminate of pregnancy. Termination of pregnancy after Prenatal diagnosis raised important ethical dilemma, Physicians and midwives are faced with a conflict between the woman's right to self-determination on one hand and the right to life of the child on the other.

Utilitarianism sees the greatest good as that which brings most happiness and least pain. They would be agreed that the mother's physical or mental health would be more damaged by the continuation of the pregnancy than by its termination or there was a substantial risk that the baby would be born with a severe abnormality. Termination of pregnancy would be the right action.

According to Deontology theory, Kant might have felt that termination of pregnancy is wrong in all circumstances. This is because he believed that human life was of infinite value and that it should be protected. He also believed that one of the universal laws was "do not murder". Termination of pregnancy would break this universal laws and end a valuable life.

Keywords: Termination of pregnancy, Prenatal Diagnosis, Ethical

บทนำ

ปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่นำมาใช้ในการดูแลสตรีตั้งครรภ์ก่อให้เกิดประโยชน์มากมายต่อการดูแลรักษา ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการแพทย์ทางสูติกรรมเช่น การวินิจฉัยโรคพันธุกรรมหรือความพิการแต่กำเนิดของทารกในครรภ์ (Prenatal diagnosis) ในไตรมาสแรกของการตั้งครรภ์มีความสำคัญมากขึ้น การตรวจเพื่อการวินิจฉัยเป็นการตรวจที่มีความแม่นยำสูงและได้รับการยอมรับเป็นสากล สามารถสรุปผลได้ชัดเจนว่ามีโรคหรือความผิดปกติหรือไม่ เทคนิคของการวินิจฉัยก่อนคลอดเช่น การตรวจด้วยคลื่นเสียงความถี่สูง (Ultrasonography) การเจาะดูดน้ำคร่ำ (Amniocentesis) เป็นต้น ซึ่งมีข้อดีเด่นชัดคือ ลดความกังวลใจและให้ความมั่นใจแก่คู่สมรสส่วนใหญ่ถึงภาวะปกติของทารก ทำให้ค้นหาความพิการโดยกำเนิดหรือความผิดปกติได้ตั้งแต่อายุครรภ์ยังน้อย เพิ่มโอกาสทางเลือกในการดูแลระหว่างตั้งครรภ์

คำจำกัดความของความผิดปกติที่รุนแรงได้แก่ ทารกมีโอกาสเสียชีวิตสูงหรือมักไม่รอดชีวิตหลังคลอด และแม้จะรักษาด้วยการใช้ยาแล้ว ยังเกิดความพิการทางด้านร่างกาย และหรือทางจิตใจที่ยอมรับไม่ได้ในมุมมองของผู้ปกครองและแพทย์ การดูแลสตรีตั้งครรภ์ที่ทารกมีความผิดปกติหรือพิการอย่างรุนแรงจึงเป็นเรื่องที่กระทบต่อชีวิตและสุขภาพของคู่สมรสและครอบครัว รวมถึงการตัดสินใจเลือกและเตรียมตัวเตรียมใจที่จะเผชิญปัญหา การวินิจฉัยได้ก่อนคลอดว่าทารกมีความพิการหรือผิดปกติ มักจะนำไปสู่การทำให้การตั้งครรภ์สิ้นสุดลง การยุติการตั้งครรภ์เป็นทางเลือกที่คู่สมรสส่วนมากจะพอใจต่อทางเลือกนี้ เพราะไม่ต้องทนกับความทุกข์ทรมานจากการตั้งครรภ์และการสูญเสียในอนาคต การวินิจฉัยก่อนคลอดเป็นหัตถการทางสูติศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับให้กระทำอย่างกว้างขวาง โดยระบุประโยชน์ของการวินิจฉัยก่อนคลอดอย่างชัดเจนว่า เพื่อยุติการตั้งครรภ์ในกรณีตรวจพบทารกในครรภ์ว่าผิดปกติหรือเป็นโรค แต่การใช้เทคโนโลยีได้ก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่างๆทางวัฒนธรรม ทางคุณค่า ทางสังคม และทางด้านจริยธรรมอย่างชัดเจนนำไปสู่ปัญหาที่เป็นประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งแพทย์และพยาบาล เพราะเกี่ยวข้องกับความเชื่อทางวัฒนธรรม และหลักศาสนาของสตรีตั้งครรภ์ คู่สมรส และบุคลากรทางการแพทย์ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาวิเคราะห์การยุติการตั้งครรภ์กับทฤษฎีจริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยม และทฤษฎีการณียธรรม เพื่อประกอบการเลือกตัดสินใจว่า การยุติการตั้งครรภ์มีความเหมาะสมและควรกระทำหรือไม่

๑. วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการยุติการตั้งครรภ์ตามหลังการวินิจฉัยก่อนคลอด
๒. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเชิงจริยศาสตร์กรณียุติการตั้งครรภ์ตามหลังการวินิจฉัยก่อนคลอดโดยใช้ทฤษฎีจริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยม และทฤษฎีการณียธรรม

๒. ขอบเขตการวิจัย

๒.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย

- ๑) การยุติการตั้งครรภ์ตามหลังการวินิจฉัยก่อนคลอด
- ๒) ปัญหาด้านจริยธรรมในการยุติการตั้งครรภ์ตามหลังการวินิจฉัยก่อนคลอด
- ๓) วิเคราะห์ปัญหาเชิงจริยศาสตร์โดยใช้ทฤษฎีจริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยม และทฤษฎีการณียธรรม

๒.๒ ขอบเขตด้านเอกสาร เอกสารที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลและศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย บทบัญญัติกฎหมายในต่างประเทศและในประเทศไทย หนังสือทฤษฎีทางจริยศาสตร์ ตะวันตก วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ งานวิจัย และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการยุติการตั้งครรภ์ตามหลังการวินิจฉัยก่อนคลอด

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการวิจัยด้วยเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือทฤษฎีทางจริยศาสตร์ตะวันตก รายงานการวิจัย และบทความทางวิชาการ

ต่างๆ และศึกษาวิเคราะห์เนื้อหา การยุติการตั้งครรภ์ตามหลังการวินิจฉัยก่อนคลอด จำแนกปัญหา ด้านจริยธรรมในการยุติการตั้งครรภ์ตามหลังการวินิจฉัยก่อนคลอด และใช้ทฤษฎีจริยศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ๒ ทฤษฎีคือ ประโยชน์นิยม (Utilitarianism) และกรณีธรรม (Deontology) สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสาร โดยนำมาอธิบายโดยแยกออกเป็นบทต่างๆ ในลักษณะของการพรรณนาตามวัตถุประสงค์การวิจัย

๔. ผลการวิจัย

ในปัจจุบันมีความก้าวหน้าในทางการแพทย์เป็นอย่างมากในการวินิจฉัยความผิดปกติทางพันธุกรรม โดยสามารถวินิจฉัยได้ก่อนตั้งครรภ์และสามารถตรวจวินิจฉัยจากเลือดหรือเซลล์ของทารก ซึ่งตรวจพบเมื่อตั้งครรภ์แล้ว วัตถุประสงค์ในการให้คำปรึกษาและการดูแลก่อนตั้งครรภ์และก่อนคลอด ประการหนึ่งคือ การป้องกันโรคในทารกแรกเกิดที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้ โรคที่พบบ่อยและมีผลกระทบต่อสุขภาพของทารกอย่างมากในประเทศไทย ได้แก่ ทารกมีความพิการอย่างรุนแรง ทารกกลุ่มอาการดาวน์ และทารกโรคธาลัสซีเมีย

การป้องกันและควบคุมไม่ให้มีผู้ป่วยรายใหม่และลดความทุกข์ทรมานของครอบครัวที่เสี่ยงต่อการมีลูกที่มีความผิดปกติ มีความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั้งทางสาธารณสุข และเศรษฐกิจสังคม โดยมีกระบวนการทั้งการรักษาและการให้การปรึกษา คือ การให้คำปรึกษาทางพันธุกรรม การตรวจวินิจฉัยทารกในครรภ์ (Prenatal diagnosis) และการยุติการตั้งครรภ์ทารกที่เป็นโรค (Termination of pregnancy)

ในปัจจุบันการยุติการตั้งครรภ์ในมารดาที่มีทารกในครรภ์เป็นโรคทางพันธุกรรมสามารถทำได้โดยข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยการยุติการตั้งครรภ์ตามมาตรา ๓๐๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘ การให้คำปรึกษาในการเลือกการยุติการตั้งครรภ์ จะแตกต่างกันในแต่ละราย การตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์หรือตั้งครรภ์ต่อไปขึ้นกับภรรยาและสามี โดยแพทย์จะเป็นผู้ให้คำปรึกษาและข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจ ส่วนวิธียุติการตั้งครรภ์จะแตกต่างกันไปตามอายุครรภ์และสุขภาพของมารดา

ปัญหาด้านจริยธรรมในการยุติการตั้งครรภ์ตามหลังการวินิจฉัยก่อนคลอดมีหลากหลายประเด็น ดังนี้

ความเชื่อด้านศีลธรรมและศาสนา ซึ่งถือว่าการยุติการตั้งครรภ์เป็นการทำลายชีวิตมนุษย์ การเคารพการตัดสินใจของมารดาเกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์เป็นสิทธิของสตรีตั้งครรภ์ (Respect for Autonomy) กับการคำนึงถึงสิทธิของทารกในครรภ์ (Fetal Right) ในฐานะบุคคล

ประเด็นความพิการและความสมบูรณ์ของชาติพันธุ์ การยุติการตั้งครรภ์ถูกมองว่าเป็นการคัดเลือกเผ่าพันธุ์มนุษย์ โดยมนุษย์ที่ไม่สมบูรณ์จะถูกกำจัดออกไป ส่วนกรณีความแตกต่างทางเพศและวัฒนธรรม การเลือกสรรเพศ (Sex selection) จะกระทำได้ง่ายขึ้นจากการตรวจวินิจฉัยก่อนคลอด

ส่วนประเด็นด้านสถานะทางจริยธรรมและมีสิทธิในฐานะบุคคลในทารกไตรมาสที่สาม เพราะการยุติการตั้งครรภ์ในระยะนี้จะเป็นการคลอดก่อนกำหนด จะเกิดปัญหาทารกพิการ คลอด

ก่อนกำหนดแต่มีชีวิตอยู่ เป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาถึงการช่วยชีวิตหรือการยื้อชีวิต (life-sustaining treatment) ในทารกแรกคลอดที่มีความพิการอย่างรุนแรง

สตรีที่ตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์จะเกิดความขัดแย้งในจิตใจมากในระยะหลังคลอด มีความรู้สึกเศร้าโศกเสียใจ เครียด รู้สึกผิด โดยเฉพาะจากความรู้สึกว่าเป็นบาป

ในประเด็นทางเวชจริยศาสตร์ แพทย์และบุคลากรทางสาธารณสุขจะต้องเผชิญปัญหาเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างสถานะทางจริยธรรมของทารกและการเคารพการตัดสินใจของมารดา การเคารพต่อความเป็นบุคคล รวมถึงการเคารพในคุณค่าของชีวิตมนุษย์ ซึ่งแพทย์ต้องให้คุณค่าแก่ชีวิตมนุษย์นับตั้งแต่ปฏิสนธิจนสิ้นอายุ การยุติการตั้งครรภ์ตามหลังการวินิจฉัยก่อนคลอดย่อมขัดต่อหลักจริยธรรม

ทัศนะของทฤษฎีจริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยม และทฤษฎีกรรมนิยมในกรณียุติการตั้งครรภ์ พบว่า ตามทัศนะของประโยชน์นิยม (Utilitarianism) สำหรับชาวประโยชน์นิยมแล้ว ผลที่จะเกิดอันเป็นความสุขของคนส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ประโยชน์นิยมมีหลักการหรือกฎเกณฑ์ไว้เพื่อความสุขของมหาชน การละเมิดหลักศีลธรรมก็ดี ประเพณีก็ดี หรือแม้แต่กฎหมายย่อมน่าจะทำได้ถ้าคำนวณหักกลบลบกันแล้วก่อให้เกิดประโยชน์สุข การยุติการตั้งครรภ์ตามหลังการวินิจฉัยก่อนคลอดสำหรับชาวประโยชน์นิยม เมื่อพิจารณาประเด็นที่ว่า ประโยชน์สุขที่เกิดจากการยุติการตั้งครรภ์มีมากน้อยเพียงใด การยุติการตั้งครรภ์ทำเพื่อคนส่วนใหญ่หรือเพื่อตัวเอง ผลร้ายที่เกิดจากการยุติการตั้งครรภ์มีมากน้อยเพียงใด จากการวิเคราะห์พบว่า การพิจารณาผลลัพธ์ของการยุติการตั้งครรภ์นั้นสามารถพิจารณาเป็นสองด้าน คือ เพื่อประโยชน์แก่ตัวหญิงตั้งครรภ์และเด็กจะไม่ต้องมีชีวิตที่ทนทุกข์ทรมานไปอีกยาวนาน และเพื่อประโยชน์แก่สังคม เศรษฐกิจ และประเทศชาติ เด็กจะได้ไม่ต้องเป็นภาระแก่สังคมที่จะต้องคอยโอบอุ้มหรือเป็นเครื่องถ่วงสังคม

ผลกระทบต่อน้องตั้งครรภ์และครอบครัว ปัญหาเกี่ยวกับตัวหญิงตั้งครรภ์เองเช่น ปัญหาด้านเวลาที่หญิงต้องให้กับการดูแลเด็ก โดยเฉพาะในรายที่มีการแท้งกำเนิดและกลุ่มอาการดาวน์ที่ต้องให้การดูแลอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา รวมถึงปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และค่าใช้จ่ายอื่นๆ

ปัญหาด้านจิตใจอื่น หญิงตั้งครรภ์มักจะมีอาการเครียดและวิตกกังวลเกิดขึ้นเมื่อทราบว่าตนเองมีความเสี่ยงที่จะมีบุตรผิดปกติ เมื่อต้องได้รับการวินิจฉัยก่อนคลอดก็จะมีอาการวิตกกังวลมากขึ้นจากความกลัวความเจ็บปวดจากหัตถการ กลัวอันตรายที่จะเกิดกับทารกในครรภ์ และกลัวการแท้งบุตร และโดยเฉพาะในระยะหลังคลอดเมื่อความตายมาทำให้พลัดพรากจากกัน หลังจากก่อความผูกพันในฐานะพ่อแม่ลูกมาชั่วระยะหนึ่ง

ปัจจุบันประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายในการรักษาผู้ป่วยโรคธาลัสซีเมียปีละกว่า ๒๑,๕๐๐ ล้านบาท ส่งผลต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ถ้าตรวจคัดกรองโรคธาลัสซีเมียชนิดรุนแรงตามโครงการภายในเวลา ๕ ปี คาดว่าจะสามารถลดผู้ป่วยรายใหม่ชนิดรุนแรงได้ถึงร้อยละ ๕๐ เป็นจำนวนไม่น้อยกว่า ๖,๓๐๐ คน ซึ่งจะสามารถลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยได้ไม่น้อยกว่า ๓๒,๐๐๐ ล้านบาท

เมื่อพิจารณาในด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการยุติการตั้งครรภ์ตามทศนะของประโยชน์นิยม ซึ่งใช้เกณฑ์ตัดสินจากหลักความสุขแล้ว การยุติการตั้งครรภ์ตามหลังการวินิจฉัยก่อนคลอดก็เป็นสิ่งที่สมควรกระทำ เป็นการได้ประโยชน์ทั้งด้านมารดาและครอบครัว แพทย์ และสังคมในระยะยาว

สำหรับชาวประโยชน์นิยม ผลที่จะเกิดอันเป็นความสุขของคนส่วนใหญ่เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ประโยชน์นิยมมีหลักการหรือกฎเกณฑ์ไว้เพื่อความสุขของมหาชน การละเมิดกฎศีลธรรมก็ดี ประเพณีก็ดี หรือแม้แต่กฎหมายย่อมน่าจะทำถ้าคำนวณหักกลบลบกันแล้วก่อให้เกิดประโยชน์สุขมากกว่า สำหรับชาวประโยชน์นิยม การตรวจพบว่าทารกในครรภ์พิการรุนแรงหรือเป็นโรคร้ายแรงจากการวินิจฉัยก่อนคลอด แล้วแพทย์และพยาบาลแนะนำให้ตั้งครรภ์ต่อไปเป็นการกระทำที่ผิด การยุติการตั้งครรภ์นั้นแพทย์และพยาบาลอาจรู้สึกผิดในแง่ศีลธรรมและในแง่ของกฎหมาย แต่ประโยชน์นิยมไม่ได้มองอย่างนั้น เพราะศีลธรรมเป็นเรื่องเดียวกับประโยชน์สุข และเรื่องนี้ประโยชน์นิยมก็คงจะขอให้มีการแก้กฎหมายเพื่ออนุญาตให้แพทย์ยุติการตั้งครรภ์ด้วยเหตุผลด้านทารกได้

สำหรับกรณียธรรม (Deontology) การตัดสินว่าการกระทำอย่างไรที่ควรทำหรือไม่ควรทำต้องดูที่เจตนาการกระทำที่เกิดจากเจตนาที่เกิดจากการตั้งอยู่ในเหตุผล การเคารพกฎศีลธรรม และการยึดมั่นในหลักการ และเป็นการกระทำที่ไม่คำนึงถึงผลใดๆที่จะเกิดขึ้น การกระทำใดๆที่ขัดต่อหลักศีลธรรมกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ย่อมไม่ถูกต้อง สำหรับคานท์ การทำลายชีวิตเป็นสิ่งที่ไม่ดี ศีลธรรมโดยไม่มีข้อแม้ใดๆ การยุติการตั้งครรภ์ตามหลังการวินิจฉัยก่อนคลอดนั้นผิดเพราะเท่ากับใช้ชีวิตของทารกซึ่งเป็นคนๆ หนึ่งเป็นเครื่องมือให้แพทย์และบุคลากรสาธารณสุข สตรีตั้งครรภ์และคู่สมรสรอดพ้นจากความทุกข์หรือข้ออ้างอื่นใด เราจะใช้ทารกในครรภ์เป็นเครื่องมือเพื่อการใดๆ ไม่ได้ เราต้องถือว่าค่าของทุกคนเสมอกัน เราต้องปฏิบัติต่อทารกในครรภ์ในฐานะที่เขาเป็นจุดหมายในตัวเองมิใช่เป็นเครื่องมือไปสู่อะไร

จากกฎคำสั่งเด็ดขาดของคานท์ ถ้าสตรีตั้งครรภ์อย่างหลักการเดียวกันคือ ต้องการยุติการตั้งครรภ์เพื่อรักษาชีวิตตนเอง โดยที่สิทธิของของสตรีตั้งครรภ์ย่อมได้รับการยอมรับมากกว่าสิทธิของทารกในครรภ์ เพราะถือว่าเป็นบุคคล ย่อมมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองและสามารถเลือกสิ่งที่เหมาะสมให้กับตนเองได้ การตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์ก็น่าจะถือว่าถูกต้อง เพราะทารกที่อยู่ในครรภ์ยังไม่มีสิทธิในฐานะของบุคคล ไม่สามารถตัดสินใจได้และยังถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในร่างกายของสตรีตั้งครรภ์นั้นๆ ทั้งยังหาข้อสรุปไม่ได้ว่าสิทธิของทารกในครรภ์ควรมีหรือไม่ มากน้อยเพียงใดและเริ่มต้นตั้งแต่เมื่อใด

คำถามที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดนี้อย่างแน่นอน การอ้างสิทธิของสตรีตั้งครรภ์เหนือสิทธิของทารกในครรภ์เป็นการใช้ทารกเป็นเครื่องมือในการที่จะได้บรรลุผลตามต้องการเท่านั้นเอง หลักการทางจริยศาสตร์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของคานท์ คือการให้ความสำคัญแก่คุณค่าของมนุษย์เหนือสิ่งอื่นใด มนุษย์แต่ละคนมีศักดิ์ศรีและเป็นสิ่งที่มีคุณค่าในตัวเอง เราต้องถือว่าค่าของทารกในครรภ์เสมอกันกับสตรีตั้งครรภ์ คานท์ให้ปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์โดยถือว่าเขาเป็นจุดหมายในตัวเอง อย่าถือเขาเป็นเพียงเครื่องมือ ไม่ว่าจะเป็นตัวท่านเองหรือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ในการรักษาพยาบาล แพทย์และพยาบาลพึงรักษาผู้ป่วยเพื่อตัวผู้ป่วยเท่านั้น ไม่ใช่ใช้ตัวของผู้ป่วยเพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่น เช่นจะนำมนุษย์ไปเป็นเครื่องมือในการกระทำสิ่งใดหรือทดลองใดๆ เพื่อความรู้ทางการแพทย์ เพื่อสภาพจิตใจ

ของบุคคลในครอบครัว หรือเพื่อสิ่งอื่นใด การยุติการตั้งครรภ์ตามหลังการวินิจฉัยก่อนคลอดย่อมทำไม่ได้ เพราะเป็นการนำชีวิตทารกในครรภ์มาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นการผิดศีลธรรมสำหรับมนุษย์

สำหรับคานท์ ศีลธรรมเป็นเรื่องตายตัว การทำลายชีวิตเป็นสิ่งที่ผิดศีลธรรมโดยไม่มีข้อแม้ใดๆ การยุติการตั้งครรภ์ตามหลังการวินิจฉัยก่อนคลอดนั้นผิดเพราะเท่ากับใช้ชีวิตของทารกซึ่งเป็นคนๆ หนึ่งเป็นเครื่องมือให้แพทย์และบุคลากรสาธารณสุข สตรีตั้งครรภ์และคู่สมรสรอดพ้นจากความทุกข์หรือข้ออ้างอื่นใด เราจะใช้ทารกในครรภ์เป็นเครื่องมือเพื่อการใดๆ ไม่ได้ เราต้องถือว่าค่าของทุกคนเสมอกัน เราต้องปฏิบัติต่อทารกในครรภ์ในฐานะที่เขาเป็นจุดหมายในตัวเองมิใช่เป็นเครื่องมือไปสู่สิ่งใดๆ ด้วยเหตุนี้การยุติการตั้งครรภ์ตามหลังการวินิจฉัยก่อนคลอดไม่สมควรกระทำและเป็นสิ่งที่ผิดผลดีที่เกิดจากการทำลายชีวิตมิได้มีส่วนชี้ขาดทางศีลธรรม สำหรับกรณียธรรม การกระทำที่ผิดมิได้เป็นการกระทำที่ถูกเพียงเพราะผลที่ถูกหรือเพียงเพราะว่าผลที่เกิดขึ้นเป็นประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่

๕. สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ปัญหาจริยธรรมที่เกิดขึ้นในการให้บริการสุขภาพมีสองประเภทคือ ๑. ปัญหาจริยธรรมที่เป็นการกระทำผิดจรรยาบรรณวิชาชีพ ผิดกฎหมาย และผิดศีลธรรมศาสนาอย่างประจักษ์ชัด ปัญหาจริยธรรมประเภทนี้ตัดสินได้ว่าถูกหรือผิด มีบทลงโทษ และสามารถประเมินตัวผู้กระทำได้ในเชิงศีลธรรม และ ๒. สถานการณ์ที่มีข้อโต้แย้งทางจริยธรรม ผู้เผชิญปัญหาจำเป็นต้องตัดสินใจเลือกการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ ปัญหาจริยธรรมประเภทนี้ไม่อาจชี้ขาดได้ว่า ถูกหรือผิด คำตอบที่ต้องการคือ ควรทำอย่างไร

แนวทางการพิจารณาประเด็นปัญหาจริยธรรมเหล่านี้ด้วยทฤษฎีจริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยม และทฤษฎีกรณียธรรม กรณีการยุติการตั้งครรภ์ตามหลังการวินิจฉัยก่อนคลอดนั้น ถือตามทฤษฎีทั้งสองนัยอย่างเคร่งครัดก็มีปัญหาทั้งคู่ ในทฤษฎีกรณียธรรมถ้าถืออย่างเคร่งครัดแพทย์หรือพยาบาลจะกระทำการยุติการตั้งครรภ์ไม่ได้เด็ดขาดไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น ถึงแม้ว่าผู้คลอด (มารดา) จะอยู่ในระหว่างอันตรายซึ่งในวงการแพทย์ถือเป็นการรักษา ส่วนประโยชน์นิยมก็มีปัญหาเช่นกัน ถ้าเราถือเอาประโยชน์สุขเพียงอย่างเดียว บางทีเราอาจจะต้องทำสิ่งที่มนุษย์ไม่ควรทำต่อกัน เนื่องจากตามหลักธรรมชาติแล้ว ทุกสังคมควรประกอบด้วยบุคคลที่หลากหลายความสามารถเพื่อให้สังคมสมดุล คนพิการมีศักยภาพที่พัฒนาและฝึกฝนให้ช่วยตัวเอง และกลายเป็นผู้สามารถสร้างสรรค์ได้ในสังคมที่ฉลาด รู้จักให้ออกาสและสนับสนุน ผู้เป็นแพทย์อาจต้องถามตนเองว่า มนุษย์มีศักดิ์ศรีมีคุณค่าเท่ากันหรือไม่

๖. ข้อเสนอแนะ

๖.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเวชศาสตร์การเจริญพันธุ์ ทำให้แพทย์สามารถช่วยคู่สมรสวางแผนสร้างครอบครัวที่สมบูรณ์ได้ โรคทางพันธุกรรมบางอย่างเช่น โรคโลหิตจาง Hemoglobin Bart's เป็นโรคทางพันธุกรรมยืนด้อย โอกาสเกิดโรคนี้อาจในทารกคนต่อไปประมาณร้อยละ ๒๕ การ

หลีกเลี่ยงปัญหาทางจริยธรรมของการยุติการตั้งครรภ์ อาจเริ่มจากการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์อย่างเหมาะสม เช่น การวินิจฉัยโรคทางพันธุกรรมตัวอ่อนก่อนย้ายเข้าสู่โพรงมดลูก (Pre-implantation genetic diagnosis, PGD) ความก้าวหน้าด้านการรักษาทารกในครรภ์ เช่น การเปลี่ยนถ่ายเลือดทารกในครรภ์ หรือการปลูกถ่ายเซลล์ต้นกำเนิดตั้งแต่ในครรภ์ เป็นการรักษาที่เป็นไปได้สูงในอนาคต ซึ่งอาจบรรเทาความรุนแรงของโรค และอาจลดอัตราการยุติการตั้งครรภ์ได้

หลังการยุติการตั้งครรภ์ ทารกแรกคลอดที่พิการอย่างรุนแรงคลอดแล้วมีชีวิตรอดแต่ไม่สามารถมีชีวิตในระยะยาวได้ ควรมีสติในการเสียชีวิตอย่างสมศักดิ์ศรี โดยปราศจากหัตถการทางการแพทย์ที่สิ้นเปลืองและไม่เหมาะสม โดยพิจารณาจากมุมมองของทั้งแพทย์ และบิดามารดา และยังผลดีที่สุดแก่ทารก

หลักการทางกฎหมายและจริยธรรมยังเป็นปัจจัยที่ต้องคำนึงในการดูแลสตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะแทรกซ้อนทางด้านเวชศาสตร์การเจริญพันธุ์ การให้คำปรึกษาแนะนำควรประกอบด้วยการนำเสนอข้อมูลทั้งด้านบวกและด้านลบของแต่ละทางเลือกในการตัดสินใจ รวมถึงการผ่อนคลายความวิตกกังวลและความเครียดของครอบครัว เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความรู้สึกผิด

ประเด็นด้านทารกในครรภ์มารดามีสิทธิที่จะตัดสินใจหรือไม่ ความเป็นบุคคลของทารก สิทธิในชีวิตของทารกอยู่เหนือกว่าสิทธิในการตัดสินใจของมารดาหรือไม่นั้น ยังคงต้องหาข้อสรุปต่อไป

๖.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปปฏิบัติ

ภาครัฐควรมีการวางแผนเชิงนโยบายระดับประเทศ เพื่อให้เกิดการป้องกันและดูแลรักษาความพิการแต่กำเนิดหรือโรคทางพันธุกรรมในประชากรไทยอย่างเป็นระบบ ควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจและให้ความรู้แก่ชุมชนและสังคมเพื่อให้ทราบว่า ความพิการแต่กำเนิดหรือโรคทางพันธุกรรมหลายๆชนิดสามารถป้องกันได้

คนพิการมีศักยภาพที่พัฒนาและฝึกฝนให้ช่วยตัวเอง และกลายเป็นผู้สามารถสร้างสรรค์ได้ในสังคมที่ฉลาดรู้จักให้ออกาสและสนับสนุน สังคมควรมีส่วนช่วยกันรับผิดชอบ เพื่อเห็นแก่เพื่อนมนุษย์ เพื่อทุกชีวิตในสังคม จะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ความรัก ความเอื้ออาทรระหว่างคนในสังคม ย่อมก่อให้เกิดรากฐานของสังคมแข็งแรง บทบาทของสังคมคือ ช่วยเหลือคนเหล่านี้ให้มีความสามารถพอที่จะไม่เป็นภาระต่อครอบครัว อันจะมีผลต่อเศรษฐกิจและประเทศชาติด้วย

๖.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

กรณีการยุติการตั้งครรภ์ตามหลังการวินิจฉัยก่อนคลอดเราอาจจะไม่สามารถใช้ทฤษฎีทางจริยศาสตร์เป็นมาตรการตัดสินใจได้ตายตัว เราอาจใช้เป็นแนวทางที่นำมาประกอบการตัดสินใจควบคู่ไปกับการพิจารณาตามหลักการอื่นๆ เพราะการยุติการตั้งครรภ์นอกจากการพิจารณาด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ ด้านกฎหมายแล้ว ด้านจริยศาสตร์ศาสนาก็ถือว่ามีมีความสำคัญ เพราะการยุติการตั้งครรภ์ยังคงเป็นข้อถกเถียงทางศีลธรรมและศาสนาที่อยู่เบื้องหลัง เนื่องจากศาสนาเป็นมิติหนึ่งของชีวิตมนุษย์

บรรณานุกรม

- เยื้อน ตันนินันดร บรรณาธิการ. **เวชศาสตร์มารดาและทารกในครรภ์**. กรุงเทพมหานคร: ราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑.
- ธีระ ทองสง บรรณาธิการ. **สูติศาสตร์**. ฉบับเรียบเรียงครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: ลักขมีลักกัฏ, ๒๕๕๕.
- วิทย์ วิศทเวทย์. **จริยศาสตร์เบื้องต้น มนุษย์กับปัญหาจริยธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๕.
- สุจิต ผ่องสวัสดิ์ บรรณาธิการ. **จริยธรรมในเวชปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- อุ๋นใจ กอนันตกุล บรรณาธิการ. **การตั้งครรภ์ความเสี่ยงสูง**. สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์, ๒๕๔๙.
- DiGiovanni Laura M.. "Ethical Issues in Obstetrics", **Obstetrics & Gynecology clinics of North America**. vol. 37 No. 2 (June, 2010): 348-349.
- Immanuel Kant. **Fundamental Principles of the Metaphysics of Ethics**. Tr by T.K. Abbott. 2nd edition. London: Longmans, Green and Co, 1900.
- J.S. Mill. **Utilitarianism**. 2nd edition. London: Longman, Green, Longman, Roberts, and Green, 1864.
- Ring-Cassidy Elizabeth and Gentles Ian. **Women's health after abortion: the medical and psychological evidence**. 2nd edition. Toronto: The Deveber Institute for Bioethics and Social Research, 2003.
- Wertz D.C., Fletcher J.C., Berg K.. **Review of Ethical issues in Medical Genetics**. Geneva: World Health Organization, 2003.